

Hemşirelik Birinci Sınıf Öğrencilerinin Meslek Seçimi Yeterliliği ve Etkileyen Faktörler

Dilek Yılmaz^{*1}, Derya Uzelli²

¹Bursa Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, 16059, Bursa, Türkiye
²İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, 35620, İzmir, Türkiye

Dilek Yılmaz, ORCID No: 0000-0001-7269-8493, Derya Uzelli, ORCID No: 0000-0002-7337-6717

MAKALE BİLGİSİ

ÖZ

Geliş: 29.04.2024
Kabul: 17.05.2024

Anahtar Kelimeler

Hemşire
Meslek
Meslek seçimi
yeterliliği
Öğrenci

*Sorumlu Yazar

Dilek Yılmaz
dilekk@uludag.edu.tr

Bu çalışmanın amacı, hemşirelik bölümü birinci sınıf öğrencilerinin meslek seçimi yeterliliğini ve bunu etkileyen faktörleri belirlemektir. Tanımlayıcı ve kesitsel türdeki bu çalışmanın örneklemini, 2023-2024 eğitim-öğretim dönemi bahar yarıyılında Türkiye'nin Marmara Bölgesi'nde yer alan bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümü birinci sınıfta öğrenim gören 156 öğrenci oluşturdu. Çalışma verileri "Öğrenci Bilgi Formu ve Meslek Seçiminde Yeterlilik Ölçeği" kullanılarak elde edildi. Çalışmaya katılan öğrencilerin %85,3'ü kadın, %75,6'sı Anadolu lisesi mezunu olup yaş ortalaması 19.81±4,15 yıldır. Öğrencilerin %59'u bölümü isteyerek seçtiklerini, %86,5'i bölümü değiştirmeyi düşünmediklerini ve %53,8'i hemşirelik mesleğini seçmenin kendi kararı olduğu belirtti. Öğrencilerin Meslek Seçiminde Yeterlilik Ölçeği toplam puan ortalamaları 2,87±0,62 olarak bulundu. Hemşirelik bölümünü isteyerek seçen ve bölüm değiştirmeyi düşünmeyen öğrencilerin, Meslek Seçiminde Yeterlilik Ölçeği toplam puan ortalaması diğer öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulundu ($p<0,05$). Çalışma sonucunda, öğrencilerin meslek seçim yeterliliğinin orta düzeyde olduğu ve bazı bağımsız değişkenlerin meslek seçimi yeterliliğini etkilediği görüldü.

The Occupational Choice Competency of First Year Nursing and Affecting Factors

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Received:29.04.2024
Accepted:17.05.2024

Keywords

Nurse
Occupational
Occupational choice
competency
Student

* Corresponding Author

Dilek Yılmaz
dilekk@uludag.edu.tr

The aim of this study is to determine the occupational choice competence of first-year nursing students and the factors affecting it. The sample of this descriptive and cross-sectional study consisted of 156 first-year students studying in the nursing department of a state university in the Marmara Region of Turkey in the spring semester of the 2023-2024 academic year. Study data were obtained using the Student Information Form and the Scale of Occupational Choice Competency. 85.3% of the students participating in the study were female, 75.6% were Anatolian high school graduates, and the mean age was 19.81±4.15 years. It was stated that 59% of the students chose the department willingly, 86.5% did not consider changing the department, and 53.8% of the students stated that choosing the nursing profession was their own decision. The total score mean of the students on the Scale of Occupational Choice Competency was found to be 2.87±0.62. The total score mean of the Scale of Occupational Choice Competency of the students who voluntarily chose the nursing department and did not consider changing the department was found to be significantly higher than the other students ($p<0.05$). As a result of the study, it was seen that the students' occupational choice competence was at a medium level and some independent variables affected their proficiency in choosing a profession.

GİRİŞ

Meslek, özel eğitim yoluyla kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayanan ve kişinin yaşamını sürdürmesini amaçlayan bir çalışma türüdür. Meslek seçimi ise, kişinin karakterine, özelliklerine ve yeteneklerine en uygun ve meslekler arasında en tatmin edici olduğuna inanılan mesleğe yönelmesi olarak tanımlanmaktadır (1). Meslek seçimi kararı bireylerin kendisine uygun, en iyi yapabileceğine inandığı ve en fazla doyuma ulaşabileceği alana doğru yönelmesini kapsayan, insanın hayatındaki en kritik kararların başında yer almaktadır (2-3). Bu karar, farklı seçenekler arasından kişinin ihtiyaç ve beklentilerine uygun bir meslek seçmeyi içerir. Bu önemli tercih için bireyler, takip ettikleri alanda eğitim alırlar ve bu alan seçimiyle gelecekteki mesleklerini belirlemiş olurlar (4). Ayrıca meslek seçimi, kişinin gelirini, arkadaş seçimini, giyim tarzını, toplumdaki yerini ve bireyin maruz kaldığı risk miktarını belirlediği için yaşamındaki önemli kararları içermektedir. Bir meslekte başarılı olabilmek için kişinin bedenen ve ruhen hazır olması ve mesleği gönüllü olarak seçmesi gerekmektedir (1,5).

Meslek seçim kararları, her profesyonelin hayatında önemli bir rol oynar ve bu kararların meslek hayatındaki başarısı, sonraki fırsatlar, sosyal ağ ve kimlik duygusu üzerinde uzun vadeli önemli bir etkisi bulunmaktadır (6). Farklı meslek grupları üzerinde yapılan araştırmalar, insanların mesleklerini hangi esaslara göre seçtiklerini, seçtikleri mesleği nasıl algıladıklarını ve gelecekte bu mesleklerle ilgili neler yapmayı planladıklarını büyük ölçüde ele almıştır (4,7-8).

Bireylerin meslek tercihi, yaşanılan bölge, ailenin ekonomik ve eğitim durumu, mesleğin maddi getirileri, mesleğin yetenek ve ilgi alanlarına uygunluğu gibi birçok faktörden etkilenmektedir (1). Aslında hemşirelik mesleğinin amacı bireylere, ailelere ve topluma yardım etmek ve sağlık sorunlarına çözüm bularak yaşam kalitesini yükseltmektir. Hemşirelik mesleğini seçerken etkili olan faktörler ise başkalarına yardım etme isteği, insanlarla çalışma isteği, maddi konular ve kariyer çeşitliliği olabilmektedir (9-10). Bu nedenle hemşirelerin insan yaşamına, onuruna, bireyselliğine, bütünlüğüne, başkalarının değer ve kararlarına saygılı, nitelikli bir hizmet sunabilmeleri için kişisel ve mesleki davranışlarına yön veren değerlerinin bilincinde olmaları son derece önemlidir (11).

Sağlık kurumlarına hemşirelerin alımı, ulusal ve uluslararası olarak tanınan bir önceliktir. Sağlık iş gücü ve insan kaynakları planlaması, uluslararası düzeyde sağlık sistemleri için bir önceliktir ve hemşire açığının giderilmesi önemli bir odak noktasıdır. Hemşireler sağlık hizmeti sağlayıcılarının en büyük grubudur ve insanların, toplumların ve bir bütün olarak sağlık sisteminin ihtiyaçları, sürdürülebilir bir hemşirelik işgücünün varlığını gerektirir (12).

Temel işlevi bilimsel bilgiye dayalı olarak sağlıklı veya hasta bireylere bakım sağlamak olan hemşirelik mesleğinde meslek seçiminin önemi daha da ciddiyet kazanmaktadır. Hemşirelik ve insan sağlığıyla ilgili diğer mesleklerde, bireyin gelecekte mutlu bir yaşam sürmesi açısından değil, hizmet verdiği kişilerin sağlık ve güvenliklerinin güvence altına alınması açısından da seçimi oldukça önemlidir (4,13). Literatürde; hemşirelik öğrencilerinin meslek seçiminde; bazı demografik özellikler, yaşam tarzı tercihleri ve öğrencilerin kişisel değerleri gibi “içsel faktörler” veya okul deneyimleri ve toplumsal etki gibi “dışsal faktörler” olabileceği vurgulanmıştır (14-16).

Hemşirelik öğrencilerinde meslek seçiminde etkili olan farklı değişkenlerin ele alındığı bazı çalışmalarda; hemşirelik öğrencilerin çoğunluğunun hemşireliği kolay iş bulabilmek amacıyla seçtikleri belirtilmiştir (4,17). İki ülke karşılaştırılarak yapılan bir çalışmada; Amerikalı öğrencilerin meslek seçiminde öncelikle mesleğin kendilerine ve hedeflerine uygunluğunu göz önünde bulundururken, Türk öğrencilerin ise öncelikle yaşam koşullarını düşündükleri bildirilmiştir (1). Doğu Tayvan'da hemşirelik son sınıf öğrencileri ile yapılan bir çalışmada; klinikte hemşireler tarafından verilen destek, hastalıkla ilgili geçmiş deneyimler ve algılanan değerler, öğrenci hemşirelerin meslek seçiminde anlamlı yordayıcıları olduğu bulunmuştur (18). Türkiye’de yapılan bir çalışmada hemşirelik bölümü öğrencilerin meslek seçiminde en etkili kişilerin aile üyeleri olduğu ifade edilmiştir. Aynı çalışmada, yaşı ve sınıfı daha küçük, mesleği

isteyerek seçen ve bölüm değiştirmeyi düşünmediğini ifade eden öğrencilerde meslek seçimi yeterliliği daha yüksek olarak bulunmuştur (19). Türkiye’de konuyla ilgili yapılan diğer çalışmalarda ise öğrencilerin insanlara yardım etme isteği, işsiz kalma endişesi, kariyer fırsatları, mesleği sevme ve kolay kabul koşulları gibi sebeplerden dolayı hemşirelik mesleğini tercih ettikleri ifade edilmektedir (20-23). Bunun yanında, bir çalışmada kişilerin meslek seçiminde arkadaşlar, öğretmenler, aile üyeleri gibi faktörlerin de etkisi olabildiği bildirilmiştir (24). Tayvan’da yapılan bir çalışmada ise yukarıdaki çalışmalardan farklı olarak, öğrenci hemşirelerin çoğunluğunun mezun olduktan sonra çalışma koşulları nedeniyle hemşireliği bir meslek olarak seçmediği bildirilmiştir (16).

Yaşamın önemli dönüm noktalarından biri olan hemşirelik mesleğinin seçimi bilinçli olarak ve isteyerek yapıldığında, mesleki gelişim ve bireysel tatminin yanı sıra, bakım sonuçlarındaki başarıyı ve hasta memnuniyetini de beraberinde getirecektir. İnsan sağlığının korunmasında, iyileştirilmesinde ve geliştirilmesinde çok önemli bir yeri bulunan hemşirelik mesleğinin mesleği tercih edecek gençler tarafından istenerek ve bilinerek seçimi meslek bilincinin oluşumunda son derece önemlidir (25). Bu nedenle meslek tercihinde bulunan birinci sınıf öğrencilerinin meslek seçimi yeterlilikleri ve bunu etkileyen faktörlerin belirlenmesinin önemli olduğu düşünülerek bu çalışmanın yapılmasına gerek duyulmuştur. Çalışma sonuçlarının literatüre katkı sağlayacağı ve meslekte kalıcılığın sağlanması konusunda yol gösterici olacağı varsayılmıştır.

Bu çalışmanın amacı, hemşirelik bölümü birinci sınıf öğrencilerinin meslek seçimi yeterliliğini ve bunu etkileyen faktörleri belirlemektir.

Yapılan bu çalışmada aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmıştır;

- Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin meslek seçimi yeterliliği düzeyleri nedir?
- Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile meslek seçimi yeterliliği düzeyleri arasında bir fark var mıdır?

MATERYAL VE METOT

Araştırma tipi

Bu araştırma, kesitsel tanımlayıcı tasarıma sahiptir. Araştırma, Türkiye’nin Marmara Bölgesi’nde yer alan bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümü birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerle gerçekleştirildi.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini, 2023-2024 eğitim-öğretim dönemi bahar yarıyılında Türkiye’nin Marmara Bölgesi’nde yer alan bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümü birinci sınıfta öğrenim gören 166 öğrenci oluşturdu. Araştırmada, örneklem hesaplamasına gidilmeyip tüm çalışma evrenine ulaşılması amaçlandı. Araştırmanın yapıldığı süre boyunca ulaşılabilen, devamsızlık yapmayan ve araştırmaya gönüllü katılmayı kabul eden 156 hemşirelik birinci sınıf öğrencisi araştırmanın örneklemi oluşturdu (Araştırmaya katılım yüzdesi; %93,97).

Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri 2023-2024 eğitim-öğretim dönemi bahar yarıyılında bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünde toplandı. Veri toplama araçları olarak, Öğrenci Bilgi Formu ve Meslek Seçiminde Yeterlilik Ölçeği kullanıldı.

Öğrenci Bilgi Formu

Bu form; literatür (1,14,16,19) doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olup, öğrencilerin yaşı cinsiyeti, mezun oldukları lise türü, gelir durumu, okudukları bölümü sevme ve değiştirme durumları ile meslek seçimindeki etkili olan kişi değişkenine ilişkin sorulardan oluştu.

Meslek Seçiminde Yeterlilik Ölçeği

Bu çalışmada, hemşirelik birinci sınıf öğrencilerin meslek seçimi yeterliliklerinin belirlenmesinde, 2010 yılında Vurucu tarafından geliştirilen Meslek Seçiminde Yeterlilik Ölçeği kullanıldı (26). Ölçek 5'li Likert tipi 11 maddeden oluşup, kesme noktası belirtilmemiştir. En düşük 11 puan, en yüksek 55 puan alınabilen ölçekten; alınan yüksek puanlar meslek seçiminde yeterliliğin yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin, Cronbach alfa katsayısı 0,84'tür (26). Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,83 olarak bulundu.

Araştırmanın verilerini toplamak amacıyla kullanılan "Onam Formu", "Öğrenci Bilgi Formu" ve "Meslek Seçiminde Yeterlilik Ölçeği" araştırmacı tarafından Google forms üzerinden online ortama aktarıldı. Online ortama aktarılan veri toplama araçları linki öğrencilerin e-mail adresleri üzerinden iletildi. Veri toplama formunu doldurmaya başlamadan önce öğrencilere; verilerin tümünün bilimsel çalışma için kullanılacağı ve yanıtların hiçbir şekilde ders notlarını etkilemeyeceği bilgisine yer verildi. Araştırma verileri online olarak araştırmaya katılmayı kabul eden ve formları eksiksiz tamamlayan öğrencilerden toplandı. Öğrencilerin anket sorularını tekrarlı doldurmalarını önlemek için Google Form üzerinden ilgili sekme aktif hale getirilerek, öğrencinin soruları birden fazla kez yanıtlamasının önüne geçildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Meslek Seçiminde Yeterlilik Ölçeği'ni çalışmada kullanabilmek için ölçeği geliştiren yazarlardan e-mail yoluyla yazılı kullanım izni alındı. Daha sonra, çalışmanın yürütüldüğü kurumun Etik Kurulu'ndan 23 Şubat 2024 tarihinde 2024-02 karar numarası ile etik kurul izni alındı. Çalışma, Helsinki Deklarasyonuna uygun olarak yürütüldü. Çalışmaya katılan öğrencilerden, çalışmaya katılmaya gönüllü olduklarına yönelik web ortamında gerekli yasal onamlar alındı.

Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi

Çalışmadan elde edilen veriler IBM SPSS 28.0 versiyon paket programı kullanılarak değerlendirildi. Çalışma verilerinin değerlendirilmesinde; sayı, yüzdeler, ortalama ve standart sapma kullanıldı. Ayrıca; bağımsız gruplarda Bağımsız Örneklem t Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak değerlendirildi.

Araştırmanın Kısıtlılıkları

Bu çalışmanın sonuçları, hemşirelik bölümü birinci sınıf öğrencilerinin veri toplama formlarına verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır. Çalışmanın tek bir üniversitede yürütülmesi, belli bir zaman diliminde çalışma verilerinin toplanması ve sadece bazı bağımsız değişkenlerin ele alınması çalışmanın diğer sınırlılıkları olarak belirlendi.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışmaya katılan öğrencilerin tanıtıcı özellikleri Tablo 1'de verildi. Buna göre öğrencilerin yaş ortalamalarının 19.81 ± 4.15 yıl olduğu, %85,3'ünün kadın, %75,6'sının Anadolu lisesi mezunu ve %64,7'sinin aylık geliri gidere eşit gelir durumuna sahip olduğu belirlendi. Öğrencilerin %59'u bölümü isteyerek seçtiklerini, %86,5'i bölümü değiştirmeyi düşünmediklerini ve %53,8'i hemşirelik mesleğini seçmenin kendi kararı olduğu belirtti (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı (n=156)

Değişkenler	Sayı	%
<i>Yaş ortalaması: 19,81±4,15 yıl (en düşük: 17, en yüksek: 47)</i>		
Cinsiyet		
Erkek	133	85,3
Kadın	23	14,7
Toplam	156	100
Mezun olduğu okul		
Anadolu lisesi	118	75,6
Düz lise	19	12,2
Fen lisesi	19	12,2
Toplam	156	100
Gelir durumu		
Gelir giderden az	32	20,5
Gelir gidere eşit	101	64,7
Gelir giderden fazla	23	14,8
Toplam	156	100
Bölümü isteyerek seçme		
Evet	92	59,0
Hayır	64	41,0
Toplam	156	100
Bölüm değiştirmeyi düşünme		
Evet	21	13,5
Hayır	135	86,5
Toplam	156	100
Meslek seçiminde etkili olan faktör		
Kendisi	84	53,8
Aile	59	37,8
Sosyal çevre	13	8,4
Toplam	156	100

%: Yüzde

Çalışmaya dahil edilen öğrencilerin, Meslek Seçiminde Yeterlilik Ölçeği toplam puan ortalamaları $2,87 \pm 0,62$ (en düşük: 1 – en yüksek: 4,73) olarak bulundu. Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre Meslek Seçiminde Yeterlilik Ölçeği toplam puan ortalamalarının dağılımı Tablo 2’te verildi. Hemşirelik bölümünü isteyerek seçen ve bölüm değiştirmeyi düşünmeyen öğrencilerin, Meslek Seçiminde Yeterlilik Ölçeği toplam puan ortalaması diğer öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulundu ($p < 0,05$). Diğer yandan öğrencilerin cinsiyet, gelir durumu, mezun olduğu okul, meslek seçiminde etkili olan kişi değişkenleri ile Meslek Seçiminde Yeterlilik Ölçeği toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmadı ($p > 0,05$, Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine göre Meslek Seçiminde Yeterlilik Ölçeği Puan Ortalamaları
Tanıtıcı Özellikler **Meslek Seçiminde Yeterlilik Ölçeği Toplam Puan**

		XX±SS
Cinsiyet	Kadın	2,89±0,59
	Erkek	2,80±0,74
<i>İstatistiksel test</i>		t= 0.629 p= 0.530
Mezun olduğu okul	Anadolu lisesi	2,86±0,61
	Düz lise	3,04±0,55
	Fen lisesi	2,76±0,68
<i>İstatistiksel test</i>		F= 1.039 p=0.356
Gelir durumu	Gelir giderden az	2,96±0,50
	Gelir gidere eşit	2,88±0,61
	Gelir giderden fazla	2,72±0,76
<i>İstatistiksel test</i>		F= 0.986 p= 0.376
Bölümü isteyerek seçme	Evet	3,05±0,57
	Hayır	2,61±0,60
<i>İstatistiksel test</i>		t= 4.613 p= 0.000*
Bölümü değiştirmeyi düşünme	Evet	2,57±0,69
	Hayır	2,92±0,59
<i>İstatistiksel test</i>		t= -2.435 p= 0.016*
Meslek seçiminde etkili olan faktör	Kendisi	2,95±0,62
	Aile	2,92±0,51
	Sosyal çevre	2,76±0,63
<i>İstatistiksel test</i>		F= 1.653 p= 0.195

XX: Ortalama, SS: Standart Sapma, t: Student t-testi, F:One Way ANOVA testi *p<0,05

Bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümü birinci sınıfında öğrenim gören öğrencilerin meslek seçimi yeterliliği ile bunu etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışma kapsamına alınan öğrencilerin tanıtıcı özellikleri değerlendirildiğinde; çoğunun kadın, aylık gelirlerinin giderlerine eşit olduğu, bölümü isteyerek seçtikleri ve bölüm değiştirmeyi düşünmedikleri görülmüştür. Konuyla ilgili benzer çalışmalar incelendiğinde, İncirkuş ve ark.'nın (19) çalışmasında hemşirelik bölümü öğrencilerin çoğunluğunun kadın, gelirlerinin giderlerine eşit olduğu, bölümü isteyerek seçtikleri ve bölüm değiştirmeyi düşünmedikleri bulunmuştur. Diğer yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır (1,21,23,25). Bu çalışma bulguları çalışmamızla benzerlik göstermekle birlikte, genel olarak hemşirelik öğrencilerinin mesleği isteyerek tercih ettikleri söylenebilir.

Çalışmaya katılan öğrenciler, meslek seçimlerinde etkili olan kişinin kendisi olduğunu belirtmişlerdir. Vurucu (26) ile Temel ve ark.'nın (25) çalışmalarında da çalışma bulgularımızla benzer sonuçlar bulunmuştur. İncirkuş ve ark.'nın (19) çalışmasında ise meslek seçimlerinde en etkili olan kişilerin aile üyeleri olduğu bildirilmiştir. Özveren ve ark. (23) ile Bölükbaş'ın (24) çalışmalarında da benzer bulgular elde edilmiştir. Yukarıdaki çalışma sonuçlarının, çalışma bulgularımızdan farklı olduğu görülmektedir. Bu farklılığın öğrencilerin kültür, yaş, aile yapısı gibi demografik yapılardan kaynaklığı düşünülmektedir. Dolayısıyla bu durumda, çalışmamıza katılan öğrencilerin meslek tercihinde hemşireliği kendileri için uygun bulmalarının daha öncelikli olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, Meslek Seçiminde Yeterlilik Ölçeği toplam puan ortalamaları $2,87\pm 0,62$ (3 puan= katılıyorum düzeyinde) olarak bulunmuştur. Bu puan göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin meslek seçim yeterliliğinin orta düzeyde olduğunu söylemek mümkündür. Aynı ölçüm aracı kullanılarak yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur (19,26). Bu sonuçlardan araştırmaya katılan hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin meslek seçim yeterliliklerinin orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Meslek seçimi kişinin hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Bireylerde meslek seçimini etkileyen birçok unsur vardır (23). Çalışmada hemşirelik bölümünü isteyerek seçen ve bölüm değiştirmeyi düşünmeyen hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin, meslek seçim yeterliliği puan ortalamalarının diğer öğrencilere göre anlamlı olarak yüksek olduğu görülmüştür. Konuyla ilgili yapılan çalışmalarda, meslek seçiminden memnun olan ve bölümünü değiştirmeyi düşünmeyen öğrencilerin, meslek seçim yeterliliği düzeyleri diğer öğrencilere göre yüksek bulunmuştur (1,19-25,27). Al Jarrah (17) tarafından Ürdün’de öğrenim gören hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada da öğrencilerin çoğunluğunun bölümünü isteyerek seçtiği ve bu durumun hemşirelik mesleği ile ilgili algılarını olumlu arttırdıkları saptanmıştır. Çalışma bulgularımız literatür sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Bir mesleğe ilişkin olumlu düşünce ve tutuma sahip olmanın; meslek seçiminde, meslekte yeterliliğe sahip olunmasında ve verimli bir iş yaşamının sürdürülmesinde gerekli bir faktör olduğu bildirilmektedir (4). İstemedi tercih ettikleri bölümde öğrenim gören öğrencilerin mesleklerinde başarılı olma olasılığı düşüktür (23). Hemşirelik mesleğini isteyerek tercih etmek öğrencilerin ilerideki mesleki doyumları için önemli olduğu gibi mesleğin gelişmesine de olumlu katkı sağlayacaktır. Bu durum hemşirelik mesleğinin gelişmesine olumlu yansıyacaktır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, çalışma bulgularımızın memnun edici olduğunu söylemek mümkündür.

Kişinin meslek seçimini kendi tercihleri doğrultusunda yapması; kişilerin mutlu olmasına olanak tanırken, ayrıca mesleğin daha profesyonel olarak yapılmasına da doğrudan etki edecektir (28). Yapılan bu çalışma sonucunda, anlamlı olmamakla birlikte meslek seçimine kendisi karar veren öğrencilerin diğer öğrencilere göre mesleki seçim yeterliliği puan ortalamasının daha yüksek olduğu görüldü. Bölükbaş (24) ile Özdemir ve Şahin (29) tarafından yürütülen çalışmalarda da benzer sonuçlara rastlanılmıştır. Temel ve ark. (25) ile Kalkım ve ark. (30) tarafından yapılan çalışmalarda kendi isteği ile hemşirelik mesleğini tercih eden öğrencilerin mesleki uygunluk puan ortalamaları yüksek bulunmuştur. İncirkuş ve ark.’nın (19) çalışmasında ise meslek seçiminde sosyal çevre faktörünün etkili olduğunu belirten öğrencilerin, mesleki seçim yeterliliği düzeyi anlamlı şekilde yüksek belirlenmiştir. Al Jarrah (17) tarafından yapılan çalışmada ise aile üyeleri tarafından meslek seçimi yapan öğrencilerin mesleki algıların yüksek olduğu belirlenmiştir. Bizim çalışmamızda; meslek seçimi tercihinde etkili olan kişinin kendisi ve ailesi olduğunu belirten öğrencilerin, mesleki seçim yeterliliği puan ortalamaları birbirine çok yakın olduğu için anlamlı bir sonuç elde edilmediği düşünülmüştür. Hemşirelik bölümü birinci sınıf öğrencilerin %53,8’inin kendi tercihi ile mesleği seçmeleri ise hemşireliği daha iyi tanıması ve bilinçli şekilde seçim yapmaları açısından memnun edici bir bulgu olarak değerlendirildi.

Bu çalışma sonucunda; hemşirelik öğrencilerinin cinsiyet, mezun olduğu lise ve gelir durumları ile mesleki seçim yeterliliği puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan bir fark bulunmamıştır. Bu durum hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin mesleki seçim yeterliliklerinin; cinsiyet, mezun olduğu lise türü ve gelir durumlarıyla şekillenmediğini göstermektedir. Hemşirelik öğrencileriyle yürütülen bazı çalışmalarda; öğrencilerin cinsiyet ile mezun olduğu lise (24-25) ve gelir durumu (19) değişkenlerinin, meslek seçiminde etkili olmadığı bildirilmiştir. Çalışma bulgularımız bu literatür sonuçlarıyla uyumludur. Ancak, ilgili bazı çalışmalarda ise hemşirelik öğrencilerinin cinsiyet (19,22-23) ve gelir durumu (4,22) değişkenlerinin meslek seçiminde etkili olduğu belirtilmiştir. Çalışma sonuçlarımız bu çalışma bulgularıyla paralellik

taşımamaktadır. Çalışmamızda bu değişkenlerin mesleki seçim yeterliliği puan ortalamalarının birbirine çok yakın olması, sonuçların anlamlı bulunmamış olmasında etkili olabilir. Ayrıca çalışmalar arasındaki bu farklılıkların, örnekleme oluşturan öğrencilerin demografik yapılarından kaynaklığı şeklinde düşünülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma meslek tercihinde bulunan hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin, meslek seçimi yeterliliğini ve bunu etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik genel bir bakış sunmaktadır. Çalışma sonucunda hemşirelik öğrencilerinin meslek seçim yeterliliği orta düzeyde olduğu bulundu. Ayrıca, mesleğini isteyerek seçtiğini ve bölümünü değiştirmeyi düşünmediğini belirten öğrencilerin, diğer öğrencilere göre meslek seçim yeterlilikleri anlamlı olarak daha yüksekti. Bu sonuçlar doğrultusunda;

Hemşirelik mesleğini tercih etmek isteyen öğrencilerin bilinçli karar verebilmesi için öğrencilere ve ailelerine hemşireliğin profesyonel bir meslek olarak anlatılması ve tanıtılması,

Öğrencilerin klinik uygulama ortamlarında, hemşirelerin çalışma koşulları ve mesleki sorunlarına yönelik hemşire deneyimlerinin paylaşılmasının sağlanması,

Bununla ilgili olarak, öğrencilere deneyimlerin paylaşılmasına yönelik kariyer günü etkinliklerinin düzenlenmesi,

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin mesleklerini sevmelerine yönelik müfredat, sosyal ve bilimsel etkinliklerin artırılması,

Çalışmanın daha geniş bir örnekleme, farklı bağımsız değişkenleri de ele alarak tekrarlanması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Alkaya SA, Yaman Ş, Simones J. Professional values and career choice of nursing students. *Nursing Ethics*. 2018;25(2):243-52.
2. Adıgüzel O, Tanrıverdi H, Özkan DS. Mesleki profesyonellik ve bir meslek olarak hemşireler örneği. *Journal of Administrative Sciences*. 2011;9(2):240-2.
3. Morris-Thompson T, Shepherd J, Plata R, Marks-Maran D. Diversity fulfilment and privilege: the image of nursing. *Journal of Nursing Management*. 2011;19(5):683-92.
4. Elibol E, Seren AKH. Reasons nursing students choose the nursing profession and their nursing image perceptions: A survey study. *Nursing Practice Today*. 2017;4(2):67-78.
5. Kabanya CN, Mwaniki P. Factors influencing the choice of nursing career among newly admitted nursing students in campuses of a medical training institution in Kenya. *Journal of Nursing and Care*. 2016;5:366.
6. Thomas P, John D, Thomas L. Factors influencing career decision of undergraduate and postgraduate students: an Indian context. *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*. 2024;14(1):95-108.
7. Hoeve YT, Jansen G, Roodbol P. The nursing profession: public image, self-concept and professional identity. A discussion paper. *Journal of Advanced Nursing*. 2014;70(2):295-309.
8. Yılmaz AA, İlce A, Cicek SC, Yuzden GE, Yigit U. The effect of a career activity on the students' perception of the nursing profession and their career plan: A single-group experimental study. *Nurse Education Today*.

2016;39:176-80.

9. Jirwe M, Rudman A. Why choose a career in nursing?. *Journal of Advanced Nursing*. 2012;68(7):1615-23.
10. McLaughlin K, Moutray M, Moore C. Career motivation in nursing students and the perceived influence of significant others. *Journal of Advanced Nursing*. 2010;66(2):404-12.
11. Babadağ K. *Hemşirelik ve Değerler*. Alter Yayıncılık; 2010. ss. 31-55.
12. Price SL, McGillis Hall L, Angus JE, Peter E. Choosing nursing as a career: a narrative analysis of millennial nurses' career choice of virtue. *Nursing Inquiry*. 2013;20(4):305-16.
13. McKenna L, McCall L, Wray N. Clinical placements and nursing students' career planning: A qualitative exploration. *International Journal of Nursing Practice*. 2010;16(2):176-82.
14. Larsen PD, McGill JS, Palmer SJ. Factors influencing career decisions: perspectives of nursing students in three types of programs. *Journal of Nursing Education*. 2003;42(4):168-73.
15. Shelton EN. Faculty support and student retention. *Journal of Nursing Education*. 2003;42(2):68-76.
16. Lai HL, Peng TC, Chang FM. Factors associated with career decision in Taiwanese nursing students: A questionnaire survey. *International Journal of Nursing Studies*. 2006;43(5):581-8.
17. Al Jarrah IAT. Associate nursing students' perceptions toward nursing profession in Jordan. *European Scientific Journal*. 2013;9(6):147-66.
18. Lai HL, Lin YP, Chang HK, Chen CJ, Peng TC, Chang FM. Is nursing profession my first choice? A follow up survey in pre-registration student nurses. *Nurse Education Today*. 2008;28(6):768-76.
19. İncirkuş K, Yücel İ, Dindar İ. Hemşirelik Öğrencilerinin meslek seçimi yeterliliği ve etkileyen faktörler. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2023;6(2):1-7.
20. İnce S, Khorshid L. Hemşirelik öğrencilerinin ve meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2015;18(3):163-71.
21. Olğun S, Adıbelli D. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2020;11(1):55-60.
22. Özdelikara A, Ağaçdiken S, Aydın, E. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve etkileyen faktörler. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2016;2:83-8.
23. Özveren H, Gülnar E, Özden D. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Turkish Journal of Clinics Laboratory*. 2017;8(2):57-64.

24. Bölükbaş N. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve etkileyen faktörler. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi. 2018;1(1):10-7.
25. Temel M, Bilgiç Ş, Çelikkalp Ü. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçiminde etkili faktörler. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi. 2018;8(3):480-7.
26. Vurucu F. Meslek Lisesi öğrencilerinin meslek seçimi yeterliliği ve meslek seçimini etkileyen faktörler. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
27. Sözer GA, Işık RD, Karazeybek E. How does the COVID-19 pandemic affect nursing students's career choices? A quantitative study. ACU Sağlık Bilimleri Dergisi. 2022;13(3):429-36.
28. Ergün G, Güzel A. Sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümü ilk ve son sınıf öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin incelenmesi. International Journal of Human Sciences. 2016;13(1):1271-84.
29. Özdemir FK, Şahin, ZA. Hemşirelik bölümü birinci sınıf öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler. ACU Sağlık Bilimleri Dergisi. 2016;1:28-32.
30. Kalkım A, Midilli ST, Uğurlu E, Gülcan E. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve etkileyen değişkenlerin incelenmesi. Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi. 2015;4:41-60.